

АЛЬТЕРНАТИВНІСТЬ – ФУНДАМЕНТАЛЬНА УМОВА РЕАЛІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОГО ПЛАНУВАННЯ

Будь-яка система оподаткування, як сукупність податків, зборів та обов’язкових платежів податкового характеру незалежно від рівня її фіскальності, суттєво впливає на функціонування, ділову активність і фінансові результати підприємницьких структур. Податки впливають на платоспроможність та фінансову стійкість підприємства, його доходи, прибуток та формування фінансових ресурсів, конкурентоспроможність продукції та загалом на його поведінку щодо будь-якої діяльності – операційної, інвестиційної чи фінансової. І цей вплив не є позитивним.

Зменшити податкове навантаження на підприємство можна лише завдяки використанню методів, інструментів та схем податкового планування. Таке планування є складовою податкової політики підприємства і передбачає вибір між різними варіантами організації підприємницької діяльності, її здійснення, розміщення її доходів та активів з метою зменшення, а в найкращому випадку досягнення найнижчого рівня податкових зобов’язань. Досягнення мінімально можливого рівня оподаткування за своєю суттю є таким же прагненням підприємця, як зниження собівартості внаслідок зменшення матеріальних, технічних, трудових та інших витрат.

Альтернативність, як вибір кращого або оптимального варіанту з двох чи більше можливих варіантів, є фундаментальною умовою реалізації на підприємстві концепції податкового планування, яка здійснюється в рамках чинного (зокрема й податкового) законодавства та передбачає дотримання стандартів бухгалтерського обліку, інших нормативних документів, як зовнішніх, так і внутрішніх (наприклад, норм наказу про облікову політику підприємства) [1, с. 44–47].

Певні елементи податкового планування можна реалізувати як на етапах створення та функціонування підприємства, так і у процесі його ліквідації.

Альтернативність податкового планування на етапі створення підприємства зумовлена можливостями:

- реєстрації підприємства в різних законодавчо-регламентованих організаційно-правових формах, для яких передбачені різні форми оподаткування як їхньої діяльності, так і розподілу доходів;
- вибору місця юридичної реєстрації з різними системами оподаткування чи формами надання податкових пільг;
- вибору системи оподаткування (за наявності альтернатив);
- вибору видів діяльності та видів продукції (товарів, робіт, послуг), які відрізняються різною податкомісткістю (часткою податків у ціні виробництва та реалізації продукції) у межах, зумовлених виробничими, технологічними можливостями та виробничою потужністю підприємства.

Альтернативність податкового планування на етапі функціонування підприємства здебільшого пов’язана з використанням варіантів ведення обліку.

Як абсолютно обґрунтовано стверджує дослідник багатоваріантності бухгалтерського обліку проф. Легенчук С.Ф., засобами його регулювання є: правила (імперативи) ведення обліку, які однозначно регламентують порядок бухгалтерського відображення наслідків господарського життя підприємства і недопускають жодних відхилень від нього; альтернативи ведення обліку – можливості рівнозначних імперативів, наявність яких дає змогу вибору однієї із них. Цим засобам відповідають механізми їхньої реалізації: першому – імперативна поведінка, а другому – бухгалтерський вибір [2, с. 95–97].

Методи податкового планування, які дають змогу зменшити податкове навантаження у процесі функціонування підприємства є:

- метод заміни (розподілу) відносин – заміна однієї господарської (чи її частини) на іншу аналогічну операцію або розподіл господарської операції на декілька частин з нижчим рівнем оподаткування;
- метод делегування податків – передача сплати податків і зборів спеціально створеним структурам, діяльність яких спрямована на зменшення податкового навантаження на основне підприємство;
- вибір виду трудових відносин із працівниками з меншим податковим навантаженням на оплату праці – вибір між трудовим договором, цивільно-правовим договором та договором з аутсорсингу (аутстафінгу);
- вибір між варіантами зміни структури капіталу та розміщення прибутку;
- використання альтернативних елементів облікової політики щодо нарахування амортизаційних відрахувань, виокремлення основних засобів з-поміж інших споріднених видів активів, встановлення чи зміна терміну корисного використання об'єктів основних засобів або нематеріальних активів, вибір методу оцінки запасів при вибутті, вибір варіанту формування резервів сумнівних боргів тощо;
- метод зміни термінів сплати податкових платежів – перенесення уповноваженим органом установленого терміну сплати податку чи збору на пізніший час (відтермінування чи розтермінування податкових зобов'язань);
- інші методи податкового планування.

Альтернативність податкового планування на етапі ліквідації підприємства пов'язана з вибором шляхів припинення діяльності (закриття, реорганізація та розподіл його активів).

1. Загородній А.Г., Єлісєєв А.В. Податки та податкове планування підприємницької діяльності: Монографія. – Львів: Центр Бізнес-Сервісу, 2003. – 152 с. 2. Легенчук С.Ф. Багатоваріантність в бухгалтерському обліку: історико-теоретичні аспекти. Монографія. – Житомир: ЖДТУ, 2017. – 204 с.